

УДК 347.9

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.80.1.23>

МИРОВА УГОДА У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЯК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ДИСПОЗИТИВНОСТІ

Гринько С.Д.,
*докторка юридичних наук, професорка,
завідувачка кафедри цивільного права та процесу
Хмельницького університету управління та права
імені Леоніда Юзькова,
заслужена юристка України
ORCID: orcid.org/0000-0003-2737-5702
e-mail: svetgrin27@ukr.net*

Ромась М.І.,
*докторка філософії з права,
доцентка кафедри цивільного права та процесу
Хмельницького університету управління та права
імені Леоніда Юзькова
ORCID: orcid.org/0000-0003-3650-5409
e-mail: mariaromas11@gmail.com*

Гринько С.Д., Ромась М.І. Мирова угода у цивільному процесі як забезпечення принципу диспозитивності.

Стаття присвячена аналізу мирової угоди як гарантії принципу диспозитивності у цивільному процесі. Утім, підґрунтям для здійснення будь-яких процесуальних правовідносин є матеріальне право. Так, цивільно-процесуальний принцип диспозитивності є аналогом принципу свободи у цивільному праві. Принцип диспозитивності у цивільному процесуальному розумінні означає можливість учасниками справи розпоряджатися своїми правами щодо предмета спору на власний розсуд. Диспозитивність у цивільно-правовому розумінні є свободою вчиняти процесуальні дії вільно, без примусу. Проявом диспозитивності у цивільному процесі є те, що сторони цивільного провадження вправі відмовитись від своїх претензій одна до одної на будь-якому етапі судового розгляду відмовившись від позову або визнавши його, або ж уклавши мирову угоду. Укладення сторонами мирової угоди на будь-якій стадії судового провадження є забезпеченням принципу диспозитивності – свободи вільно розпоряджатися своїми процесуальними та матеріальними правами.

Досліджено, що мирова угода є механізмом примирення та результатом домовленості сторін. Метою укладення мирової угоди є врегулювання спору на підставі взаємних поступок і має стосуватися лише прав та обов'язків сторін. Також сторони можуть вийти за межі предмета спору за умови, що мирова угода не порушує прав чи охоронюваних законом інтересів третіх осіб. Мирова угода є змішаним договором, оскільки регулюється одночасно двома галузями права – цивільним та цивільним процесуальним. У зв'язку з цим до мирової угоди можуть бути застосовані норми, що стосуються двостороннього правочину, цивільного зобов'язання та цивільно-правового договору. Спільні риси між цими поняттями по відношенню до мирової угоди полягають у тому, що мирова угода є двостороннім договором зі специфічним предметом, суб'єктивним складом, правами та обов'язками, формою. Мирова угода також вважається укладеною з моменту досягнення сторонами усіх істотних умов, що характеризує її як консенсуальний цивільно-правовий договір. Істотними умовами мирової угоди як цивільно-правового договору є умови про предмет та строки. Усе вказане означає, що у зв'язку зі своєю правовою природою мировій угоді притаманні як процесуальні, так і матеріально-правові ознаки.

Ключові слова: цивільне провадження, цивільний процес, ухвала суду, принцип свободи, правочин, мирова угода, цивільне зобов'язання, договір, сторони спору, цивільні права та обов'язки.

Hrynko S.D., Romas M.I. A Settlement Agreement in Civil Process as Ensuring of the Principle of Dispositiveness.

The article is devoted to the analysis of the settlement agreement as a guarantee of the principle of dispositiveness in the civil process. However, substantive law is the basis for any procedural legal relations. Thus, the civil procedural principle of dispositiveness is an analogue of the principle of freedom in civil law. The principle of dispositiveness in the civil procedural sense means the possibility for the parties of the case to dispose their rights regarding the subject of the dispute at their own discretion. Dispositivity in the civil law sense is the freedom to perform procedural actions freely, without coercion. Dispositiveness in civil proceedings means that the parties to civil proceeding have the right to waive their claims against each other at any stage of the trial by waiving or admitting the claim, or by entering into a settlement agreement. The conclusion of a settlement agreement by the parties at any stage of the court proceedings is an ensuring of the principle of dispositiveness - the freedom to freely dispose of one's procedural and material rights.

Researched that settlement agreement is a reconciliation mechanism and the result of an agreement between the parties. The purpose of concluding a settlement agreement is to settle the dispute on the basis of mutual concessions and should concern only the rights and obligations of the parties. Also, the parties can go beyond the scope of the dispute, provided that the settlement agreement does not violate the rights or legally protected interests of third parties. The settlement agreement is a mixed contract, as it is regulated simultaneously by two branches of law - civil and civil procedural. In this regard, the norms relating to bilateral deed, civil obligation and civil agreement may be applied to the settlement agreement. The common features between these concepts in relation to the settlement agreement are that the settlement agreement is a bilateral agreement with a specific subject, parties, rights and obligations, and form. The settlement agreement is also considered concluded from the moment the parties have reached all essential conditions, which characterizes it as a consensual civil law agreement. The essential conditions of a settlement agreement as a civil law agreement are the condition about the subject and terms. All of the above means that due to its legal nature, the settlement agreement has both procedural and substantive legal features.

Key words: civil proceeding, civil process, court decision, principle of freedom, deed, settlement agreement, civil obligation, agreement, parties to the dispute, civil rights and obligations.

Постановка проблеми. Складна правова природа мирової угоди зумовлена подвійним її регулюванням як цивільним, так і цивільним процесуальним правом. Вказане підлягає дослідженню, оскільки можливість сторін спору примиритись на підставі договору є однією із форм реалізації принципу диспозитивності. Дана тематика містить теоретичні та практичні проблеми, які потребують вирішення.

Стан опрацювання тематики. Тематику примирення сторін у цивільному процесі у своїх наукових працях вивчали такі науковці як Ю.В. Білоусов, Н.Л. Бондаренко-Зелінська, М.Б. Гарієвська, Ю.Д. Притика, С.Я. Фурса, М.Й. Штефан та інші. Проте є низка питань, які залишаються дискусійними. Це, зокрема, стосується цивільно-правової природи мирової угоди, її значення крізь призму принципів цивільного та процесуального права, співвідношення мирової угоди з цивільним зобов'язанням та договором. Як наслідок, наукові розробки щодо правової природи мирової угоди й досі носять фрагментарний характер, що зумовлює актуальність обраної тематики.

Метою статті є аналіз мирової угоди з позицій процесуального та матеріального правового регулювання крізь призму принципу диспозитивності.

Виклад основного матеріалу. Прагнення примирення сторін у спорі є однією із головних цілей цивільного провадження. Не дарма суддя вживає заходів до примирення сторін ще на етапі підготовчого засідання. При цьому, Н.Л. Бондаренко-Зелінська влучно вказує, що процедура врегулювання спору на етапі підготовчого засідання є не досконалою, адже суд на цьому етапі ще не визначив характер спірних правовідносин та норму права, яка підлягає застосуванню, а також склад усіх заінтересованих осіб, належних відповідачів тощо [1, с. 60]. Втім науковець визнає, що такі інструменти примирення під час підготовки цивільних справ до судового розгляду дають можливість реалізації сторонами їх процесуальних прав вже на цьому етапі судочинства [2, с. 99], що на нашу думку, і є реалізацією принципу диспозитивності. Тим не менш, сторони цивільного провадження вправі відмовитись від своїх претензій одна до одної на будь-якому етапі судового розгляду. Цивільним процесуальним кодексом України (далі – ЦПК України) передбачено декілька таких інструментів – відмова позивача від позову, визнання позову відповідачем та мирова угода. Головними відмінностями між даними інструментами є те, що відмова від позову або визнання позову є односторонніми правочинами, а мирова угода – двостороннім.

Цивільне процесуальне законодавство України не містить чіткого визначення мирової угоди, вказуючи лише, що мирова угода укладається сторонами з метою врегулювання спору на підставі взаємних поступок і має стосуватися лише прав та обов'язків сторін (ч. 1 ст. 207 ЦПК України) [3]. З аналізу інших норм ЦПК України також випливає, що мирова угода є результатом домовленості сторін, механізмом примирення (ч. 7 ст. 49 ЦПК України) [3], звідки і випливає відповідний понятійний апарат – «мирова».

Мирову угоду слід також відрізнити від медіаційної угоди. Відповідно до Закону України «Про медіацію» медіаційна угода це письмова угода учасників правовідносин про спосіб врегулювання всіх або певних конфліктів (спорів), які виникли або можуть виникнути між ними, шляхом проведення медіації (ст. 1) [4]. Відмінністю медіаційної угоди від мирової угоди є те, що мирова угода набуває юридичної сили тільки після затвердження її судом, а медіаційна угода має самостійний характер та не вимагає такого затвердження [5, с. 58]. Отже, мирова угода може укладатися лише у судовому провадженні, у той час як медіаційна угода може бути укладена і у позасудовому порядку.

Так, М.Й. Штефан мирову угоду розглядає як укладену в цивільному процесі угоду між сторонами у справі і затверджену судом про умови припинення спору, на підставі взаємних уступок – відмови позивача від частини своїх вимог або їх зміни, визнання відповідачем зміненого позову чи зменшення розміру позивних вимог [6, с. 304]. Інші науковці визначають мирову угоду як розпорядчу дію сторін, договір сторін про припинення розгляду справи в суді на узгоджених ними умовах [7, с. 217].

Принцип диспозитивності є одним із фундаментальних принципів цивільного судочинства. Так, відповідно до ст. 129 Конституції України змагальність сторін та свобода є основними засадами судочинства [8]. Цивільне процесуальне законодавство принцип диспозитивності розкриває через можливість учасниками справи розпоряджатися своїми правами щодо предмета спору на власний розсуд (ч. 3 ст. 13 ЦПК України) [3]. Дані норми вказують на те, що диспозитивність є свободою вчиняти процесуальні дії вільно, на власний розсуд. Однак терміни «диспозитивний», «свобода», «розпоряджатися правами на власний розсуд» беруть свій початок у матеріальному праві, а саме – у цивільному. Так, цивільне законодавство врегульоване диспозитивними нормами, які надають свободу вибору поведінки, містять в собі формулювання «якщо інше не встановлене договором або законом» [9, с. 27]. Натомість процесуальне право регулюється імперативно-диспозитивним методом, де диспозитивність проявляється якраз у вільній реалізації наданих процесуальних прав та обов'язків, рівності прав та обов'язків, гарантованості прав та обов'язків [7, с. 27], а імперативність полягає у встановленні чітких правил поведінки, за порушення яких наступає відповідальність.

Аналогом принципу диспозитивності у цивільному праві є принципи свободи договору (ст. 627 ЦК України), свободи підприємницької діяльності (ст. 3 ЦК України) [10]. Свобода є основою особистих немайнових прав – свободи та особистої недоторканості, свободи пересування, свободи літературної, художньої, наукової і технічної творчості (ч. 1 ст. 270 ЦК України) [10]. Усі вказані явища у своєму визначенні містять термін «вільно», що означає синонімічність «диспозитивності» та «свободи».

Повертаючись до мирової угоди, слід констатувати, що укладення сторонами мирової угоди на будь-якій стадії судового провадження є забезпеченням принципу диспозитивності – свободи вільно розпоряджатися своїми процесуальними та матеріальними правами. Слід погодитись із думкою, що диспозитивність пов'язується не лише з правом на звернення до суду, але і з правами на визначення обсягу вимог (визначення предмета позову, зміни підстави позову) і формуванням процесуальних заперечень, правами, які спрямовані на закінчення судового процесу (укладення мирової угоди, визнання позову, відмова від позову) [11, с. 112]. Дійсно аналіз норм ЦПК України показує, що мирова угода забезпечується через принцип диспозитивності та знаходить свій вияв у такому: сторони можуть укласти мирову угоду і повідомити про це суд (ч. 2 ст. 207 ЦПК України) [3]; у мировій угоді сторони можуть вийти за межі предмета спору за умови, що мирова угода не порушує прав чи охоронюваних законом інтересів третіх осіб (ч. 1 ст. 207 ЦПК України) [3]; виконання мирової угоди здійснюється особами, які її уклали, в порядку і в строки, передбачені цією угодою (ч. 1 ст. 208 ЦПК України) [3]. Дані норми підтверджують той факт, що принцип диспозитивності покликаний забезпечити учасників справи реальною можливістю розпоряджатися своїми правами вільно та на власний розсуд. А мирова угода є одним із таких інструментів. Утім існують і випадки, коли законом заборонено укладати мирову угоду, зокрема, за ч. 5 ст. 294 ЦПК України справи окремого провадження не можуть бути передані на розгляд третейського суду і не можуть бути закриті у зв'язку з укладенням мирової угоди [3].

Характерними ознаками мирової угоди, на думку Ю.В. Білоусова, є те, що вона повинна відповідати нормам закону та може бути укладена тільки у справах позовного провадження. При цьому вона

заснована на взаємних поступках сторін, може стосуватися лише прав та обов'язків осіб, які її укладають, та обмежена предметом пред'явленого до суду позову [12, с. 406]. Слушною є думка, що мирова угода має не лише процесуальну природу. Звичайно, мирова угода укладається лише між учасниками спору, затверджується суддею, тобто її укладення можливе лише в рамках розгляду справи в суді, однак мирова угода за змістом є договором, виконуватися вона має сторонами після закінчення судового процесу як договір. Тобто після укладення та затвердження мирової угоди між сторонами спору виникають договірні правовідносини, реалізація яких виходить за межі судового розгляду [13, с. 42].

Дійсно, мирова угода є предметом регулювання одночасно декількох галузей права – цивільного та цивільного процесуального права. Такий дуалістичний характер мирових угод у цивільному процесі породжує їх певні особливості, що відрізняє їх від цивільно-правових угод, наприклад, особливості їх форми та змісту, порядку їх укладення, меж свободи волевиявлення сторін при їх укладенні [14, с. 134].

Мирова угода за своєю правовою природою є правочином, оскільки за ст. 11 ЦК України договори та інші правочини є підставами виникнення цивільних прав та обов'язків, а правочином є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків (ч. 1 ст. 202 ЦК України) [10]. Відповідно мирова угода й спрямована на виникнення, зміну або припинення прав і обов'язків у сторін спору.

ЦК України не містить визначення терміну «угода», у той же час терміни «згода», «домовленість», «угода», «договір» юридично та лінгвістично пов'язані з такими цивільно-правовим явищами як правочин та договір, де сукупність останніх є підмножиною сукупності перших [15, с. 142]. У зв'язку з цим до мирової угоди можуть бути застосовані норми, що стосуються двостороннього правочину, цивільного зобов'язання та цивільно-правового договору. Говорячи про цивільне зобов'язання та мирову угоду, то слід вказати, що повністю неможливо перенести ознаки з одного явища на інше. Так, на мирову угоду не розповсюджуються правила про систему зобов'язального права, способи виконання, забезпечення та припинення цивільних зобов'язань. Втім, спільною ознакою все ж таки можна назвати те, що мирова угода встановлює взаємні зобов'язання у сторін спору. За ч. 1 ст. 509 ЦК України зобов'язанням є правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від вчинення певної дії (негативне зобов'язання), а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку [10]. Таке визначення є загальноприйнятим та підтримується усіма видатними цивілістами (О.С. Іоффе [16, с. 4], М.М. Агарков [17, с. 12], О.А. Красавчиков [18, с. 413], О.В. Дзера [19, с. 10], Є.О. Харитонов [20, с. 393], Р.А. Майданик [21, с. 191]).

У мировій угоді сторонами можуть бути лише сторони спору (ч. 1 ст. 207 ЦПК України), які в той же час можуть виступати як кредитор і боржник у цивільному зобов'язанні (ч. 1 ст. 510 ЦК України) [10]. Наприклад, якщо розмір відшкодування збитків у спорі складав 100 000 грн., а сторони у мировій угоді дійшли згоди, що відповідач повинен виплатити 50 000 грн. взамін на відмову від позовних вимог, то у позивача як у кредитора є право вимоги на цю суму, а у відповідача (як боржника) – обов'язок її виплатити.

Договірне ж зобов'язання виникає на підставі договору, який представляє спільну волю його сторін на досягнення правового результату майнового або немайнового характеру (наприклад, зобов'язання з договору купівлі-продажу, ренти, страхування тощо) [22, с. 12]. Так, Н.Ю. Голубєва влучно розглядає договір через угоду між рівноправними особами, які мають майнову самостійність [23, с. 113]. Цивільне законодавство трактує договір як домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків (ч. 1 ст. 626 ЦК України) [10]. Відтак, основними ознаками цивільно-правового договору є домовленість, тобто для його існування має бути компроміс, збіг волевиявлення учасників; домовленість двох або більше осіб; спрямованість на встановлення, зміну чи припинення цивільних прав та обов'язків [24, с. 259].

Ще свого часу О.А. Красавчиков писав, що найважливішими структурними елементами договору є суб'єктивний склад, зміст та форма [18, с. 438]. Очевидно, що структура мирової угоди має цивільно-правовий характер, а саме предмет договору, права та обов'язки сторін, строки, відповідальність, інші умови договору.

Суб'єктами договору є особи, які беруть участь в укладенні та (або) реалізації визначеного договору [18, с. 438]. Сторонами мирової угоди можуть бути позивач і відповідач, при цьому треті особи, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору, брати участь в укладенні мирової угоди не можуть [7, с. 217].

Досліджуючи предмет договору, слід погодитися із загальноприйнятим правилом, що предметом цивільно-правового договору є не тільки майно, майнові права, а й дії сторін, спрямовані на виконання такого договору [25, с. 10]. Дійсно, предметом договору може виступати майно, об'єкти інтелектуальної власності, певні зобов'язальні права, дії, які боржник зобов'язаний здійснити на користь кредитора чи інших осіб або утриматися від певних дій [26, с. 63]. Очевидно, що для мирової угоди не характерний предмет у вигляді майна або майнових прав, а тому предметом мирової угоди як цивільно-правового договору є: 1) предмет спору; 2) дії, які сторони зобов'язані вчинити або утриматися від їх вчинення. Предметом спору є об'єкт спірного правовідношення, з приводу якого виник спір [27]. Діями, які сторони зобов'язані вчинити є врегулювання спору на підставі взаємних поступок, які проявляються у взаємних зобов'язаннях. Однак, умови мирової угоди, що суперечать закону чи порушують права чи охоронювані законом інтереси інших осіб, є невиконуваними (п. 1 ч. 5 ст. 207 ЦПК України) [3].

Що стосується змісту мирової угоди, то його складають права та обов'язки сторін щодо врегулювання спору та взаємних поступок. Так, мирова угода повинна стосуватись лише прав та обов'язків сторін. При цьому, сторони можуть вийти за межі предмета спору за умови, що мирова угода не порушує прав чи охоронюваних законом інтересів третіх осіб (ч. 1 ст. 207 ЦПК України) [3]. Також мировою угодою встановлюється розподіл судових витрат відповідно до ст. 142 ЦПК України. Щодо матеріальних прав та обов'язків, то такими є право укласти таку угоду на будь-якій стадії судового розгляду (аналог свободи договору за ст. 627 ЦК України) [10], право виконувати мирову угоду самостійно особами, які її уклали, в порядку і в строки, передбачені цією угодою (ч. 1 ст. 208 ЦПК України) [3], право на застосування правила цивільного права «дозволено все, що не заборонено» відповідно до ч. 1 ст. 207 ЦПК України про можливість сторін вийти за межі предмета спору за умови, що мирова угода не порушує прав чи охоронюваних законом інтересів третіх осіб [3].

Важливо вказати, що до затвердженої ухвалою суду мирової угоди неможливо внести зміни, як до звичайного цивільно-правового договору. Таку ухвалу можна лише оспорити, що є суто процесуальною дією. Так, наприклад, М.Б. Гарієвська пише, що на відміну від України у німецькому цивільному процесі застосовується право на відкликання мирової угоди сторонами виходячи з принципу диспозитивності, відповідно до якого сторони мають право не тільки на можливість укладення мирової угоди, а і її відкликання. Такий досвід, пише науковець, був би позитивним і для українського законодавства [28, с. 208].

Форма мирової угоди має переважно процесуальну природу. Так, логічними є висновок, що мирова угода укладається у письмовій формі (ч. 3 ст. 639 ЦК України) [10], оскільки сторони подають спільну письмову спільну заяву (ч. 2 ст. 207 ЦПК України) [3]. Більше того, у резолютивній частині ухвали суду про затвердження мирової угоди зазначаються умови такої угоди. Таким чином, форма мирової угоди є простою письмовою (як ознака цивільно-правового договору) та одночасно затвердженою ухвалою суду, яка є виконавчим документом (як ознака процесуального документу) (ч. 2 ст. 208 ЦПК України) [3].

Мировою угодою також можуть бути передбачені строки її виконання, що передбачено у ч. 1 ст. 208 ЦПК України [3].

Із усього зазначеного необхідно зробити висновок, що за своєю правовою природою мирова угода є особливим цивільним зобов'язанням, а саме цивільно-правовим договором. Так, сторони спору мають взаємні цивільні права та обов'язки. Із цього випливає, що мирова угода є двостороннім договором зі специфічним предметом, суб'єктним складом, правами та обов'язками, формою. Така схожість процесуального інструменту примирення з цивільно-правовим регулюванням договору лише часткова, оскільки до мирової угоди не можуть бути застосовані усі ознаки цивільно-правового зобов'язання та договору. Так, проблемним є питання визначити – мирова угода реальний чи консенсуальний договір, оплатний чи безоплатний; які його істотні умови тощо.

Перш за все слід вказати, що реальним вважається договір, що є укладеним з моменту передачі речі або вчинення іншої дії. Для укладення реального договору необхідна наявність двох юридичних фактів: а) домовленість між його сторонами стосовно істотних умов договору; б) передача речі однією стороною іншій стороні або вчинення іншої дії [29]. Із цього випливає, що мирова угода не може бути реальним договором, оскільки така угода буде укладеною з моменту досягнення сторонами усіх істотних умов (консенсуальний договір). Що стосується оплатності або безоплатності, то слід зауважити, що для мирової угоди така юридична ознака не може бути застосована, оскільки неможливо визначити такі характеристики лише на підставі виду спору – про захист речових прав з подальшими

майновими стягненнями або про захист честі та гідності. Як наслідок, і ціна не може бути істотною умовою мирової угоди як цивільно-правового договору.

Отже, з юридичних ознак цивільно-правового договору до мирової угоди може бути застосовано те, що вона є двостороннім консенсуальним договором, а щодо істотних умов – умова про предмет та строки.

Як наслідок, змішана правова природа мирової угоди полягає у дуальному регулюванні – як цивільно-правова угода відповідно до норм цивільного права, та як інструмент примирення та припинення цивільного провадження за нормами цивільного процесуального права.

Висновки. У підсумку, слід визнати, що правова природа мирової угоди є суперечливою та досить дискусійною, а тому необхідно визначити її процесуальні та матеріально-правові ознаки. Процесуальними ознаками мирової угоди є 1) спосіб припинення спору; 2) можлива лише у позовному провадженні; 3) затверджується судом; 4) ухвалою суду про затвердження мирової угоди закривається провадження у справі; 5) ухвала суду про затвердження мирової угоди є виконавчим документом; 6) до мирової угоди неможливо внести зміни після її затвердження судом; 7) суд може відмовити у затвердженні мирової угоди та продовжити судовий розгляд; 8) ухвала суду про затвердження мирової угоди підлягає примусовому виконанню. Матеріально-правовими ознаками мирової угоди є: 1) мирова угода є новим цивільно-правовим зобов'язанням; 2) права та обов'язки виникають для обох сторін; 3) до мирової угоди можуть бути застосовані юридичні ознаки цивільно-правового договору (двосторонній, консенсуальний, письмовий); 4) для мирової угоди притаманні такі істотні умови як умова про предмет та строки; 5) сторони самостійно виконують мирову угоду.

Підсумовуючи усе вказане слід констатувати, що мирова угода у цивільному процесі є забезпеченням принципу диспозитивності, який є аналогом принципу свободи у цивільному праві. Дуалістична правова природа мирової угоди полягає у подвійному правовому регулюванні як нормами цивільного процесуального, так і нормами цивільного права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бондаренко-Зелінська Н.Л. Оптимізація підготовки цивільних справ до судового розгляду як складова наближення процесуального законодавства України до європейських стандартів судочинства. *Форум права*. 2009. № 1. С. 56–62.
2. Бондаренко-Зелінська Н.Л. Підготовка цивільних справ до судового розгляду: монографія. Харків: Харків юридичний, 2009. 188 с.
3. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004. № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40. Ст. 492.
4. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021. № 1875-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2022. № 7. Ст. 2.
5. Бурова Л.І. Правова природа медіаційної угоди. *Часопис цивілістики*. 2015. Вип. 18. С. 56–59.
6. Штефан М.Й. Цивільний процес: підруч. [для юридичних спеціальностей вищих закладів освіти]. Київ: Ін Юре, 1997. 608 с.
7. Цивільний процес: підручник / За заг. ред. В.В. Заборовського, С.Б. Булеци, В.Г. Фазикоша, В.П. Феннича. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 932 с.
8. Конституція України від 28.06.1996. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
9. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: підручник. Київ: Правова єдність, 2012. 524 с.
10. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
11. Цивільне процесуальне право України (Загальна частина): підруч. / О.В. Гетманцев, Л.А. Кондрат'єва, Л.А. Остафійчук, А.Л. Паскар, І.Ю. Татулич; за ред. О.В. Гетманцева. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2022. 412 с.
12. Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / С.С. Бичкова, Ю.В. Білоусов, В.І. Бірюков та ін.; за заг. ред. С.С. Бичкової. Київ: Атіка, 2008. 840 с.
13. Ятченко Є.О. Укладення мирової угоди під час здійснення судочинства та у виконавчому провадженні. *Судова апеляція*. 2015. № 4. С. 41–48.
14. Тріпутьський Г.Я. Особливості мирової угоди у цивільному процесі. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. Випуск 4. 2019. С. 132–142.
15. Маковій В.П. Цивільно-правова сутність медіативних угод. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Медіація в судовій, правоохоронній та правозахисній системах» (30-31 травня 2019, м. Одеса)*. Одеса, 2019. С. 140–144.

16. Иоффе О.С. Обязательственное право. Москва: Юридическая литература, 1975. 880 с.
17. Агарков М.М. Обязательство по советскому гражданскому праву. Москва: Типография «Известий Советов депутатов трудящихся СССР», 1940. 192 с.
18. Совесткое гражданское право: Учебник. В 2 томах / Т.И. Илларионова, М.Я. Кириллова; под ред. О.А. Красавчикова. Москва: Высшая школа, 1985. Т. 1. 544 с.
19. Зобов'язальне право України: теорія і практика. Навчальний посібник / О.В. Дзера, Н.С. Кузнєцова, В.В. Луць та ін.; за ред. О.В. Дзери. Київ: Юрінком Інтер, 1998. 912 с.
20. Харитонов Є.О., Харитонова О.І., Старцев О.В. Цивільне право України: підручник. Київ: Істина, 2013. 808 с. (Вид. 3 перероб. і доп.)
21. Майданик Р.А. Аномалії в цивільному праві України. Київ: Юстиніан, 2007. 912 с.
22. Цивільне право України: підручник у 2 т. /Борисова В.І. (кер. авт. кол.); Баранова Л.М., Бєгова Т.І. та ін.; за заг. ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. Харків: Право, 2011, т. 2. 816 с.
23. Голубєва Н.Ю. Зобов'язання в цивільному праві України: методологічні засади правового регулювання: монографія. Одеса: Фенікс, 2013. 642 с.
24. Цивільне право України: навч. посіб. / Ю.В. Білоусов, В.А. Ватрас, С.Д. Гринько, та ін.; за ред. Р.О. Стефанчука. Київ: Правова єдність, 2009. 536 с.
25. Яворська О.С. Договірні зобов'язання про передання майна у власність: цивільно-правові аспекти: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». Київ, 2011. 38 с.
26. Олюха В.Г. Цивільно-правовий договір: поняття, функції та система: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. Київ, 2003. 189 с.
27. Постанова Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 20.10.2021 року у справі № 668/13646/15. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100614084/>
28. Гарієвська М.Б. Проблемні питання визнання мирової угоди в Україні та Німеччині. *Приватне право і підприємництво. Міжнародне приватне право: розвиток і гармонізація*. 2011. Вип. 10. С. 207–209.
29. Постанова Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 27 лютого 2019 року у справі № 760/1430/17-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80854260/>